Sisäministeriö, Ulkoministeriö NEUVOSTORAPORTTI SM2021-00453

KVY Rytkönen Riikka(SM) 02.12.2021

Asia
Ulko- ja sisäministereiden epävirallinen videokokous 15.3.2021

Kokous
Ulko- ja sisäministereiden epävirallinen videokokous 15.03.2021

Ulko- ja sisäministerit olivat koolla yhteiskokouksessa ensimmäistä kertaa kuuteen vuoteen. Kokouksen aiheena oli EU:n muuttoliikepolitiikan ulkoinen ulottuvuus muuttoliikekumppanuuksien ja koordinaation tehostamisen näkökulmasta.

Jäsenvaltioiden kesken vallitsi laaja yhteisymmärrys tarpeesta kokonaisvaltaisille, räätälöidyille ja molempia osapuolia aidosti hyödyttäville kumppanuuksille keskeisten kolmansien maiden kanssa. Muuttoliikkeen todettiin olevan olennainen elementti, joka tulisi huomioida kaikessa kumppanuustoiminnassa.

Keskustelussa korostui tarve hyödyntää laajasti EU:n eri politiikkalohkoja ja välineitä muuttoliikeyhteistyön edistämiseksi kolmansien maiden kanssa, ja toisaalta tarve lähettää yhtenäinen viesti varmistamalla kahdenvälisten ja EU-toimien koherenssi.

Paluu- ja takaisinottokysymysten tärkeys ja tarve hyödyntää kannustimia yhteistyön parantamiseksi (ml. viisumisäännöstön 25a artiklan mahdollisuudet) korostuivat. Komissio toi esille valmiutensa edetä nopeasti tekemällä kesään mennessä ehdotuksensa viisumisäännöstön hyödyntämisestä takaisinottoyhteistyön parantamiseksi. Toisaalta painotettiin mm. tarvetta tehostaa ulkorajavalvontaa, ihmissalakuljetuksen torjuntaa, muuttoliikereittien kokonaisvaltaista tarkastelua ja tarvetta edistää laillista maahanmuuttoa.

Kumppanuuksien nopeaa konkretisointia ja operationalisointia painotettiin ja toivottiin komissiolta nopeaa etenemistä ja selkeää tiekarttaa (sisältäen aikataulun ja konkreettiset aloitteet). Monet mainitsivat Team Europe -lähestymistavan sekä rahoitusvälineiden (kuten NDICI) joustavan ja täysimääräisen käytön muuttoliiketavoitteiden edistämiseksi. Samoin noteerattiin yhteys uudistettuun eteläisen naapuruston kumppanuuteen ja tarve välttää päällekkäisyydet ja tehostaa koordinaatiota.

Puheenjohtaja totesi yhteiskokouksen olevan tarpeellinen formaatti ja että sen tulisi kokoontua säännöllisesti, mielellään vuosittain.

1. EU:n muuttoliikepolitiikan ulkoinen ulottuvuus: a) molempia osapuolia hyödyttävät muuttoliikekumppanuudet ja b) koordinaation ja yhteistyön tehostaminen eri EU-toimijoiden välillä

EU:n ulko- ja sisäministereiden yhteiskokous järjestettiin ensimmäistä kertaa kuuteen vuoteen. Kokouksessa keskusteltiin EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistukseen liittyen EU:n muuttoliikepolitiikan ulkoisesta ulottuvuudesta. Tarkoituksena oli käydä keskustelua muuttoliikkeestä osana EU:n kumppanuuksia kolmansien maiden kanssa. Toiseksi oli tarkoitus pohtia sitä, miten eri EU-toimijoiden välistä yhteistyötä ja koordinointia muuttoliikkeen ulkosuhteiden alalla voidaan tehostaa. Kokouksen puheenjohtajina toimivat EU:n korkea edustaja Josep Borrell ja Portugalin sisäministeri Eduardo Cabrita**.**

Jäsenvaltioiden kesken vallitsi laaja yhteisymmärrys tarpeesta kokonaisvaltaisille, räätälöidyille ja molempia osapuolia aidosti hyödyttäville kumppanuuksille keskeisten kolmansien maiden kanssa. Muuttoliikkeen todettiin olevan olennainen elementti, joka tulisi huomioida kaikessa kumppanuustoiminnassa. Keskustelussa nostettiin esiin, että näitä kumppanuuksia on tuettava kaikilla EU:n käytettävissä olevilla politiikoilla ja välineillä, myös kehitysyhteistyö-, viisumi-, kauppa- ja investointi- sekä työllisyys- ja koulutuspolitiikalla. Keskustelussa korostui myös tarve lähettää yhtenäinen viesti varmistamalla kahdenvälisten ja EU-toimien koherenssi.

Paluu- ja takaisinottokysymysten tärkeys ja tarve hyödyntää kannustimia yhteistyön parantamiseksi (ml. viisumisäännöstön 25a artiklan mahdollisuudet) korostuivat. Komissio toi esille valmiutensa edetä nopeasti tekemällä kesään mennessä ehdotuksensa viisumisäännöstön hyödyntämisestä takaisinottoyhteistyön parantamiseksi. Toisaalta painotettiin mm. tarvetta tehostaa ulkorajavalvontaa, ihmissalakuljetuksen torjuntaa, muuttoliikereittien kokonaisvaltaista tarkastelua ja tarvetta edistää laillista maahanmuuttoa.

Kumppanuuksien nopeaa konkretisointia ja operationalisointia painotettiin ja toivottiin komissiolta nopeaa etenemistä ja selkeää tiekarttaa (sisältäen aikataulun ja konkreettiset aloitteet). Monet mainitsivat Team Europe -lähestymistavan sekä rahoitusvälineiden (kuten EU:n ulkoisen toiminnan rahoitusvälineen NDICI:n) joustavan ja täysimääräisen käytön muuttoliiketavoitteiden edistämiseksi. Samoin noteerattiin yhteys uudistettuun eteläisen naapuruston kumppanuuteen ja tarve välttää päällekkäisyydet ja tehostaa koordinaatiota.

Suomi (UMI Haavisto) painotti tasapainoisia ja kestäviä kumppanuuksia sekä muuttoliikkeen alkuperä- että kauttakulkumaiden kanssa. Samalla on edistettävä laillisia muuttoliikeväyliä Eurooppaan. Keskeistä on muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vaikuttaminen, rauhanneuvotteluprosessien tukeminen ja EU:n työ ihmisoikeuksien edistämiseksi. Tässä yhteydessä Suomi toivoi lisätietoja komissaari Johanssonilta Frontexin toimintaan kohdistuvaan tutkintaan liittyen. YTPP-siviilikriisinhallintamissioita tulisi hyödyntää paremmin ja EUNAVFOR MED Irini on tästä hyvä esimerkki. Tarvitaan myös EU:n rahoitusvälineiden koherenttia, strategista ja joustavaa hyödyntämistä.

Lisäksi Suomi (SM/VSI Parviainen) toi esille eri politiikkasektorien yhdistämisen ja koherenttien toimien tarpeen. Muuttoliikkeen ja ulkoisen ulottuvuuden johdonmukaisuus on varmistettava. Jotta EU on luotettava kumppani, on myös huolehdittava siitä, että pikaisesti edistymme maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistuksen kanssa, erityinen prioriteetti on EU:n turvapaikkajärjestelmän uudistus. Maahanmuuttopolitiikan tulee olla kokonaisvaltaista ja kunnioittaa perus- ja ihmisoikeuksia. Tarvitaan laajaa vuoropuhelua kumppanimaiden kanssa ja räätälöityjä kumppanuuksia. Muuttoliikeulottuvuuden tulee olla kumppanitoiminnan keskiössä.

Komissio totesi keskustelussa annetun laajan tuen Team Europe -lähestymistavalle ja tarpeelle puhua yhdellä äänellä, sekä muuttoliikkeen sisäisen ja ulkoisen ulottuvuuden koherenssille. On jo olemassa paljon aloitteita, joille rakentaa. Muuttoliikeulottuvuus on sisällytettävä kaikkeen kumppanuustoimintaan. Moni on pyytänyt tiekarttaa ja nyt onkin siirryttävä puheista toimintaan. Komissiolla on valmius antaa konkreettiset ehdotuksensa viisumikannustimen soveltamiseksi tulevan kesän aikana. Viitaten Frontexiin kohdistuviin push-back-epäilyihin komissaari Johansson totesi, että virastojen on noudatettava perusoikeuksia ja puututtava mahdollisiin puutteisiin nopeasti.

Korkea edustaja Borrell totesi, että muuttoliikekysymyksiä ei voida tarkastella erillään kumppanuuksista, vaan on otettava huomioon kokonaisvaltaiset suhteet. Hän korosti toimintaa korkealla tasolla ja totesi, että yhteisen viestin lähettäminen on tärkeää. Keskustelua on syytä jatkaa tässäkin kokoonpanossa, muuttoliikeasioita ei voi jättää vain sisäministereille, jotka eivät voi niitä yksin ratkaista.

Puheenjohtaja totesi lopuksi yhteiskokouksen olevan tarpeellinen formaatti ja että sen tulisi kokoontua säännöllisesti, mielellään vuosittain.

2. Muut asiat

Muissa asioissa puheenjohtaja esitteli aloitettaan EU:n ja Pohjois-Afrikan maiden välisen yhteistyön tiivistämisestä oikeus- ja sisäasioiden sektorilla.

Suomen edustajat
Ulkoministeri Pekka Haavisto, SM/valtiosihteeri Olli-Poika Parviainen ja UM:n, SM:n ja EUE:n virkamiehiä

Asiakirjat
6470/21

Liitteet

Viite

Asiasanat	laiton maahanmuutto, maahanmuutto, muuttoliike, pakolaiset, Pohjois-Afrikka, poliisiyhteistyö, rahoitus, rajavalvonta, turvapaikanhakijat, turvapaikka, ulkosuhteet, viisumit, YUTP, oikeus- ja sisäasiat
Hoitaa	**OM, SM, TEM, TULLI, UM, VM, VNK**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, PE, PLM, STM, TPK, VTV